

Tanıtım

Tema: **Anlamın Yapı Taşları**

Konu: **Biçim Bilgisi**

Alt Konu: **Kök - Ek (Yapım Çekim Ekleri) - Gövde**

Temanın Amacı: Sözcüklerin kökü, aldığı ekleri hakkında bilgi vermek.

Köprü Kurma

1. Çekim ekleri ve yapım ekleri, dil bilgisel olarak sözcüklere eklenen eklerdir ve sözcüklerin anlamını, kullanımını veya işlevini değiştirirler. Günlük yaşamda bu ekler dilin anlaşılmasını ve iletişimi kolaylaştırır.
2. Çekim ekleri; cümlelerdeki fiillerin, isimlerin ve zamirlerin anlamını ve kullanımını belirginleştirir. Örneğin, "yapıyordum" cümlesindeki "-yor" eki, fiilin şimdiki zamanda yapıldığını gösterir.
3. Yapım ekleri, sözcük dağarcığını zenginleştirir ve belirli kavramları veya nitelikleri ifade etmek için kullanılır. Örneğin, "güzel" sıfatını "-lik" ekiyle "güzellik" ismi hâline getirebilirsiniz, böylece "güzellik" kavramını belirli bir nitelikle ilişkilendirebilirsiniz.
4. Genel olarak çekim ve yapım ekleri Türkçede sözcüklerin anlamını, kullanımını ve işlevini değiştirerek iletişimi daha etkili ve açık hâle getirirler.
5. Sözcük yapıları, dilin temel yapı taşlarıdır ve günlük yaşamda sıkça karşımıza çıkar. Basit sözcükler, tek bir kökten oluşur ve genellikle en temel anlamı ifade eder. Örneğin, "cam", "defter", "sıra" gibi sözcükler basit sözcüklerdir ve günlük yaşamımızda sıkça kullanılır.
6. Birleşik sözcükler ise iki veya daha fazla basit sözcüğün bir araya gelerek yeni bir anlam oluşturduğu sözcüklerdir. Örneğin, "kalemtraş", "hissetmek", "kahve fincanı" gibi sözcükler birleşik sözcüklerdir. Günlük yaşamımızda bu tür sözcükleri sıkça kullanırız çünkü dildeki ifade zenginliğini artırır ve iletişimi daha etkili hâle getirir.
7. Türemiş sözcükler ise bir kök veya köklü birleşik sözcükten türetilmiş sözcüklerdir. Ekler yardımıyla yeni anlamlar kazanır. Örneğin, "oku-" sözcüğünden "okuyucu", "okur" gibi türemiş sözcükler elde edilir. Günlük yaşamda türemiş sözcükleri kullanarak dilimizi daha çeşitli ve zengin hâle getirebiliriz. Bu sözcükler, iletişimde daha hassas ve farklı ifadeler kullanmamıza yardımcı olur.

Türkçem, benim ses bayrağım!

Fazıl Hüsni Dağlarca

Biçim Bilgisi

Kök

- Sözcüğün, anlamlı en küçük birimine "kök" denir.

Örneğin

Süt-çü-lük-ten bugünkü noktaya gelmeyi başarmış.
Söz-len-me-miz-in üstünden iki ay geçmeden nişanlandık.
Özellikle hasat zamanı köylüler yor-ul-u-yor-du.
Kır-gın-lık-lar-ımız-ı bir kenara bırakmalıyız.

İsim (Ad) Kökü:

- Varlık ve kavramların kendilerini karşılar.

Örneğin

Çok, kitap, sıra, televizyon, doktor...
– başladım, defterlerimiz, sessizlikten...
– tuzla, çöllerde, azaldı...

Fiil (Eylem) Kökü:

- Varlık ve kavramların hareketlerini karşılar.

Örneğin

Git-, koş- dur-, yap- sev-...
– kırıldı, gelmiş, okusana, sevin...
– verimli, solgun, yatak, silgi...

! Önemli

Bazı köklerde hem isim hem de fiil anlamı vardır. Bu durumda kök türü, eklerden ya da cümledeki kullanımdan anlaşılır.
– Eski, barış, güven, tat, güreş (ortak kök)
– yüz, bağ, saz, bin, kır... (sesteş kök)

Ortak Kök (Kökteş Kök):

- Türkçede anlamları değişmeden hem isim hem de fiil olarak kullanılabilen köklere ortak kök (kökteş kök) denir.

Örneğin

– Eski eşyaları bodruma indirdik. (isim kökü)
Üç yıl önce aldığımız eşyalar eskidi. (fiil kökü)
– Tüm odaların duvarlarını mavi boya ile boyadı. (isim kökü)
Büyükçe bir fırçayla bütün kapıları bir günde boyadı. (fiil kökü)

Sesteş Kök:

- Yazılışları aynı olmasına rağmen anlamları farklı olan hem isim hem de fiil olarak kullanılabilen köklere sesteş kök denir.

Örneğin

– Bunlar, şimdiye kadar gördüğüm en güzel güllerdi. (isim kökü)
Yaşadığımız bu olaya uzun uzun güldük. (fiil kökü)
– Yaz gelince soluğumuzu Dikili'de alırdık. (isim kökü)
Şiir kitaplarımı bastırdıktan sonra hemen romanımı yaza-çağım. (fiil kökü)

Ek

- Tek başlarına anlamsız olduğu hâlde sözcüklere eklenerek görev üstlenen, anlam katan unsurlara "ek" denir.

Örneğin

Edebiyat kişi duy ve düş kendi öz bir dil kul estetik kur çerçeve, yaz veya söz ol dil getir.
Edebiyat, kişinin duygu ve düşüncelerini, kendine özgü bir dil kullanarak, estetik kurallar çerçevesinde, yazılı veya sözlü olarak dile getirmesidir.

Not

Görüldüğü gibi ilk bölümde ek almamış sözcüklerin art arda dizilişi, anlamlı bir cümle oluşması için yeterli olmamıştır. Cümleye istediğimiz anlamı yüklemek için sözcüklere çeşitli ekler eklememiz gerekmektedir.

Çekim Ekleri

- Sözcüğün, cümledeki görevini belirleyen eklerdir.
- Âdeta sözcüğün dışarıya uzanan kollarıdır.

İsim Çekim Ekleri

Çokluk Eki (-ler):

- Eklendiği ismin birden çok olduğunu bildirir.
– Sonuçları değiştiremeyiz ama başlangıçları iyi yapabiliriz.
– Pencereler örtülü, caddeler sessiz, insanlar evlerine çekilmiş.
- Eklendiği sözcüğe değişik anlamlar da katabilir:
– Türkler, tarihte hep mücadele etmiştir. (topluluk)
– Seni dünyalar kadar sevdiğini söylüyordu. (abartma)
– Akşamları parkta yarım saat koşmayı hiç ihmal etmez. (zaman)

Tamlama Ekleri (-in ve -i)

- İsim tamlaması kuran eklerdir.
- Aslında tamlayan “ilgi eki”, tamlanan eki de “iyelik eki”dir.
- Ancak bu ekler tamlama kurma işleviyle özel bir görevde kullanıldıklarından bu başlık altında incelenir.
  - Zenginın malı, fakirin çenesini yorar.
  - Babasının dediklerini harfiyen uyguladı.

Hâl (Durum) Ekleri

- Sözcük ya da öbeği yükleme, edata bağlar.
- Sözcüğün ya da öbeğin cümle içinde hangi öge olduğunu bildirir

Yalın hâl:

- Sözcüğün hâl eklerinden hiçbirini almamış biçimdir.
- Özne ve belirtisiz nesne bu hâldedir.
  - Sokak, sessiz bir hâlde bizi beklemekteydi. (özne/yalın)

Belirtme (yükleme) hâli (-i):

- Sözcüğü fiilin etkisinde bırakır.
- Belirtili nesne bu hâldedir.
  - Dün akşam burayı tertemiz ettik.
  - Bu zengin adam, her seyini hayır kurumlarına bağışlamış.

Yönelme (Yaklaşma) hâli (-e):

- Dolaylı tümleş ve zarf tümleci bu hâldedir.
  - İmza günümde konuklara kitabımla ilgili her şeyi anlattım.
  - Okulun arkasına kocaman bir çadır kurmuşlar.
- Eklendiği sözcüğe değişik anlamlar da katabilir:
  - Bugünün işini yarına bırakma. (zaman)
  - Bu arsayı beş yüz bine bırakacağını söyledi. (fiyat)
  - Anahtarları mutfaktaki masaya bırakmış. (üzerine)
  - Uygur, marketten aldıklarını poşete koymuştu çoktan. (içine)

Bulunma (Kalma) hâli (-de):

- Dolaylı tümleş bu hâldedir.
  - Bu hâldeyken burada bulunmam akıllıca değildi.
  - Karşığı mağazada bir hafta boyunca indirim varmış.
- Eklendiği sözcüğe değişik anlamlar da katabilir:
  - Arada bu olanların hepsini ayrıntılı konuşuruz. (zaman)
  - Tiyatroda görev alan öğrencileri ayakta alkışladık. (oluş biçimi)

Ayrılma (Çıkma-Uzaklaşma) hâli (-den):

- Dolaylı tümleş bu hâldedir.
  - Kardeşinin geçen hafta yaşadığını komsudan öğrendi.
- Eklendiği sözcüğe değişik anlamlar da katabilir:
  - Bu marka, çantalarını yüzde yüz deriden yapar. (kaynak)
  - Yoğunluktan özel günleri hatırlamakta güçlük çekiyor. (neden)
  - Ozan, ödevlerini öğretmenine erkenden teslim ederdi. (zaman)
  - Tanımadığı insanlara sıradan davranırdı. (durum)

! Önemli

ÖSYM, 2022 TYT’de ilgi ekini (-in) durum eki olarak kabul etmiştir.

Ev-in önünü belediye çalışanları kazmış.

Çıkmış Soru 1

Trenin son vagonuna gelene kadar bir sonraki vagona nelerle karşılaşılacağı ile ilgili merak ve beklentiler yaşamın sürükleyici güçlerindedir; tıpkı heyecanlı bir film izlemek gibi. Son vagon, yolculuğa dair beklentilerin de sonudur; heyecan diner ve deneyimlenmemiş duygulardan uzaklaşılır.

Bu parçada aşağıdaki durum eklerinden hangisi yoktur?

- A) İlgi   B) Ayrılma   C) Yönelme
D) Bulunma   E) Belirtme

(2022 AYT)

Tren-in – ilgi eki

vagonun-a – yönelme durum eki

vagonun-da – bulunma durum eki

duygular-dan – ayrılma durum eki

Cevap E

İyelik Ekleri

- Bir varlık, kavram ya da nesnenin kime ya da neye ait olduğunu bildiren eklerdir.
  1. tekil iyelik: ev-im
  2. tekil iyelik: ev-in
  3. tekil iyelik: ev-i
  1. çoğul iyelik: ev-imiz
  2. çoğul iyelik: ev-iniz
  3. çoğul iyelik: ev-leri

 Örneğin

Aşağıdaki örneklerde ek, kendisinden öncekine aitlik bildirmediğinden iyelik eki değildir, belirtme durum ekidir.

- Arabayı caddenin ortasına bırakmışlar.
- Kitap fuvarını da gezdiniz mi?

İlgi Zamiri (-ki)

- Üzerine geldiği sözcüğe “bir şeye, birine ait olan” anlamı katan ektir.
- Gözlüğümü bulamıyorum, seninkini verir misin? (senin gözlüğünü)
- Salonun duvarları beyaz ama mutfağınki krem. (mutfağın duvarları)

Ek-fiil (Ek-eylem)

- Ek-eylem hem isimlere hem de fiillere gelen çekim ekleridir. (idi, imiş, ise, -dir, -im, -sin...)

 Örneğin

var – dı, yok – tur, zor – muş, iyi – y – se
Sen ondan daha çalışkan-sın.

Fiil (Eylem) Çekim Ekleri**Kişi (Şahıs) Ekleri**

- Eylemin kim (kaçıncı kişi) tarafından yapıldığını bildiren eklerdir.
- Tekil ve çoğul şekilleri vardır.
- Kiplere göre değişiklik gösterir.

 Örneğin

Şimdiki, gelecek, geniş ve -miş’li geçmiş zamanlarla gereklilik ve dilek kiplerinde kullanılan kişi ekleri:
Çalışıyorum, çalışıyorsun, çalışıyor, çalışıyoruz, çalışıyorsunuz, çalışıyorlar

-di’li geçmiş zamanla dilek-şart kipinde kullanılan kişi ekleri: Sevdim, sevdin, sevdi, sevdik, sevdiniz, sevdiler

 Önemli

İstek kipiyle çekimlenmiş eylemin 1. çoğul kişi eki “-lim”dir. Bugün birlikte ders çalışa-lım.

Kip Ekleri

- Eylemi zamana ya da dileğe (isteğe) bağlayan eklerdir.

Haber (Bildirme) Kipleri:

- Eylemi zamana bağlayan kiplerdir.
  - Köydeki evimizin etrafı çitle çevrilmiş. (duyulan geçmiş zaman)
  - Uygur Bey, biraz önce binadan çıktı. (görülen geçmiş zaman)
  - İsteddiği yeri kazanmak için sabahtan akşama kadar çalışıyor. (şimdiki zaman)
  - Daha güzel yaşamak için buradan ayrılacak. (gelecek zaman)
  - Akşamları yatmadan önce yarım saat kitap okur. (geniş zaman)

Dilek (Tasarlama) Kipleri:

- Eylemi zamana değil de bir dileğe (isteğe) bağlayan kiplerdir.
  - Yaz gelse de biraz dinlesek... (-se/sa dilek- şart kipi)
  - Biraz da dünyadan haberler seyredelim. (-e/a istek kipi)
  - Yaşlı insanlara elimizden geldiğince yardım etmeliyiz. (-meli/malı gereklilik kipi)
  - Yapamadığınız sorular için çözümlere bakınız. (emir kipi)

- Emir kipinin eki yoktur; emir kipi, kişi ekinin üzerindedir.

Ek-fiil (Ek-eylem):

- Çekimlenmiş (basit zamanlı) fiillere eklenerek onları birleşik zamanlı (birleşik çekimli) yapar.

 Örneğin

“idi, imiş, ise, -dir”

Gelmiş-ti, yapacak-sa, alıyor-muş, olmuş-tur (Sadece “-dir” ek-fiili birleşik zamanlı eylem oluşturmaz.)

d. Olumsuzluk Ekleri (-ma, -maz)

- Türkçede eylemlerin olumsuz hâli, olumsuzluk ekleri kullanılarak ifade edilir.

 Önemli

Kimi kaynaklar bu eke yapım eki diyor.

 Örneğin

İstersen bugün akşam toplantıya gel-me.
İşlerinde hiçbir zaman hata yap-maz.

Yapım Ekleri

Sözcüğün anlamını veya hem anlamını hem de türünü değiştiren eklerdir.

İsimden İsim Yapma Ekleri

- **-ci:** simitçi, fırıncı, boyacı, Atatürkçü, milliyetçi, halkçı...
- **-cık:** adacık, gölcük, kitapçık, babacığım, biricik...
- **-daş:** yurtaş, meslektaş, yoldaş, görevdeş, işteş, anlamdaş...
- **-li:** kibirli, ünlü, bilinçli, paslı, puslu, İzmirli, kuzeyli...
- **-lik:** Müslümanlık, kadınlık, küçüklük, temizlik...
- **-ce:** genişçe, kardeşçe, boyca, dernekçe, Almanca

Not

Bu eklerin dışında aşağıdaki sözcüklerde kullanılan isimden isim yapan yapım ekleri de karşımıza sıkça çıkmaktadır:

barışçıl, yorumsuz, yavrucak, adamcağız, kadınsı, ikinci, acımsı...

İsimden Fiil Yapma Ekleri

- a: boşa-, kana-, yumuşa-...
- al: azal-, daral-, körel-...
- ar: yeşer-, göğser-, ağar-...
- da: fokurda-, parılda-, fısılda-...
- l: küçül-, yüksel-, sivril-...
- la: tuzla-, başla-, hatırla-...
- lan: dertlen-, hızlan-, güçlen-...
- laş: birleş-, yakınlaş-, zorlaş-...
- ( )msa: azımsa-, benimse-, küçümse-...
- sa: umursa-, garipse-, susa-...

Fiilden İsim Yapma Ekleri

- a: doğa, süre, yara...
- ak: durak, yatak, kaçak, atak, ürkek, korkak...
- ga: bölge, sömürge, dalga...
- gan: saldırgan, bitişken, yapışkan...
- gi: sargı, sevgi, askı...
- gın: dalgın, uygun, seçkin...
- l: yapı, gezi, örtü...
- ıcı: yapıcı, sevindirici, üretici...
- m: sağlam, bağlam, eylem, üretim, yudum, geçim...
- men: göçmen, sayman, öğretmen...

Fiilden Fiil Yapma Ekleri

- dir: güldür-, yuttur-, yaptır-, söndür-, durdur-, biriktir-...
- r: duyur-, içir-, savur-, artır-, kaçıır-, kopar-...
- t: anlat-, çıkart-, kavrat-, soğut-, kanat-, çoğalt-...
- l: görül-, yazıl-, beğenil-, kasıl-, yorul-, üzül-...
- n: benimsen-, öden-, oynan-, bakın-, övün-, sevin-...
- ş: yatış-, buluş-, yazış-...

3. Gövde

Sözcük köklerine yapım eki veya ekleri getirilerek türetilen yeni sözcüklere "gövde" denir. En az bir yapım eki alan sözcük mutlaka türemiş sözcüktür. Gövdeler de isim ve fiil gövdeleri olmak üzere ikiye ayrılır.

Fiil (Eylem) Gövdesi:

- Eylem bildiren gövdelere fiil gövdesi denir. iz-le-di, yaz-dır-mış, yap-ıl-acak, al-ın-mamışsa...

b. İsim Gövdesi:

- Eylem bildirmeyen ad soylu gövdelere isim gövdesi denir. yaz-lık-tan, gör-ev-li, dil-siz-lik, ört-ü, çiçek-çi-lik...

Örnek 1

Bu caddeye ne kadar da çok fotoğrafçı toplanmış, şimdiye kadar kaç tanesinin önünde resimleri seyre daldım. Bütün bu mesut insanlar buralara da saadetlerini tespit ettirmek için koşuşmuş olacaklar. Bu resimlerde, yaşayacaklarından daha uzun zaman tebessümleri devam edecek.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisinin kökünün türü farklıdır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

"fotoğraf, toplanmış, saadetlerini, yaşayacaklarından" sözcükleri ad kökü; "koşuşmuş" sözcüğü eylem kökünden oluşmuştur.

Cevap D

Örnek Cevap Anahtarı

1. D

Çıkış Soru Cevap Anahtarı

1. E

Etkinlik

1. Aşağıdaki tabloları bu parçaya göre doldurunuz.

Teğmen, askerlere hitap ederek:

— Soğuktan ölmek üzere olan bir kadın var, dedi. Bu kadını soğuktan muhafaza için kim kaputunu verebilecek?

Bütün askerler kaputlarını çıkarmışlardı.

— Haydi bakalım, kim taşımak ister?

Bütün kollar bu taşıma işine hazır bir vaziyette bulunuyordu. Sıcak asker kaputuna sarılmış olan genç kız, sedye üzerine yavaşça yatırılmış ve sonra dört kuvvetli omuz üstünde havaya kalkmıştı. Genç kız, köleleri tarafından taşınmakta olan bir Şark kraliçesi gibi, yürüyüşüne daha kuvvetli, daha cesur, daha canlı (...) devam eden kıta ortasında gidiyordu.

İsim Çekim Eki Almış Sözcük	Fiil Çekim Eki Almış Sözcük	Sadece Çekim Eki Almış Sözcük	Sadece Yapım Eki Almış Sözcük	Hem Yapım Hem Çekim Eki Almış Sözcük
<ul style="list-style-type: none"> askerlere soğuktan kadını kaputunu askerler kaputlarını kollar işine vaziyette kaputuna üzerine üstünde havaya köleleri tarafından yürüyüşüne ortasında 	<ul style="list-style-type: none"> dedi verilebilecek çıkarmışlardı bakalım ister bulunuyordu yatırılmış kalkmıştı gidiyordu 	<ul style="list-style-type: none"> askerlere dedi kadını kaputunu verebilecekti askerler kaputlarını bakalım ister kollar işine vaziyette kaputuna üzerine üstünde havaya kalkmıştı köleleri tarafından ortasında gidiyordu 	<ul style="list-style-type: none"> ederek ölmek olan taşımak taşımaya sarılmış yavaşça kuvvetli taşınmakta eden 	<ul style="list-style-type: none"> çıkarmışlardı bulunuyordu soğuktan yatırılmış yürüyüşüne
Yalın Durumdaki Sözcükler	Belirtme Durum Eki Almış Sözcükler	Yönelme Durum Eki Almış Sözcükler	Kalma Durum Eki Almış Sözcükler	Ayrılma Durum Eki Almış Sözcükler
<ul style="list-style-type: none"> teğmen kadın muhafaza kim askerler kollar bu taşımaya kız sedye omuz köleleri Şark kraliçesi kıta 	<ul style="list-style-type: none"> kaputunu kaputlarını kadını 	<ul style="list-style-type: none"> kaputuna üzerine havaya yürüyüşüne askerlere 	<ul style="list-style-type: none"> vaziyette üstünde ortasında 	<ul style="list-style-type: none"> soğuktan tarafından

İsim (Ad) Kökü

- teğmen
- askerlere
- hitap
- üzere
- bir
- kadın
- var
- bu
- muhafaza
- için
- kaputunu
- bütün
- haydi
- kim
- kollar
- bu
- işine
- taşımak
- hazır
- bir
- vaziyette
- genç
- kız
- sedye
- üzerine
- yavaşça
- ve
- sonra
- dört
- kuvvetli
- omuz
- üstünde
- havaya
- genç
- kız
- köleleri
- tarafından
- Şark
- kraliçesi
- gibi
- daha
- cesur
- canlı
- devam
- kıta
- ortasında
- sıcak

Fiil (Eylem) Kökü

- ederek
- soğuktan
- ölmek
- olan
- verebilecek
- çıkarmışlardı
- bakalım
- ister
- bulunuyordu
- sarılmış
- yatırılmış
- kalkmıştı
- yürüyüşüne
- eden
- gidiyordu

İyelik Eki Almış Sözcükler

- kaputunu
- kaputlarını
- işine
- kaputuna
- üzerine
- üstünde
- köleleri
- tarafından
- kraliçesi
- yürüyüşüne
- ortasında

Haber (Bildirme) Kipleri

- dedi
- verebilecek
- çıkarmışlardı
- ister
- bulunuyordu
- yatırılmış
- kalkmıştı
- gidiyordu

Dilek (Tasarlama) Kipleri

- bakalım

Ek-fiil (Ek-eylem)

- çıkarmışlardı
- bulunuyordu
- kalkmıştı
- giriyordu

eğilim vadisi

2. Aşağıdaki cümleleri doğru ise yanına ✓, yanlış ise × işareti koyunuz.

1

Çekim ekleri, sözcüklerin cümledeki görevlerini belirler.

✓

2

Sözcük köklerine yapım eki veya ekleri getirilerek türetilen yeni sözcüklere "gövde" denir.

✓

3

Türkçede sözcüklere önce çekim sonra yapım eki getirilir.

×

4

Tamlanan ekinin diğer adı ilgi ekidir.

×

5

"okuyamıyorum", türemiş bir sözcüktür.

×

1. Sakladığım baharlar nerde bu kilim için,
I
Nerde yıllarca önce, ben sana...
- Ne yaptın baharları, baharsız çok çiğ, topraklarda...
II
Çok çiğ, çiçek –hiç yok– hani bu kilimde?
- Hani beyaz, beyaz, beyaz... Beyazları ne yaptın?
- Çok çiğ bu kızgın yaz, çiğ bu karakiş!
III
Bari biraz kışlarda... Çıplak, çok çiğ!
IV
Çok çiğ bu çiğlik, bu en bol renk: Kara! Ben sana
- Hiç kara koyma demıştim, nerden düştü, çok çiğ
V

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcükte sadece yapım eki vardır.
B) II. sözcük birden fazla çekim eki almıştır.
C) III. sözcük bir yapım eki almıştır.
D) IV. sözcükte ad durum eki bulunmaktadır.
E) V. sözcük birleşik zamanlıdır.

2. (I) Komediye konular günlük yaşamdan alınır. (II) Kahramanlar, halk kesiminden kimselerdir. (III) Üç birlik kuralına uyulur. (IV) Kaba şakalar, söz oyunları, imalar önemli yer tutar. (V) Öldürme, yaralama gibi olaylar sahnede canlandırılır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede yapım eki almış sözcüklere yer verilmiştir.
B) II. cümlede çokluk eki almış sözcükler vardır.
C) III. cümlede sadece çekim eki almış sözcükler bulunmaktadır.
D) IV. cümlede geniş zaman kipi söz konusudur.
E) V. cümlede hem yapım hem de çekim eki almış sözcükler vardır.

3. (I) Attilâ İlhan, İzmir’de doğdu. (II) İstanbul Işık Lisesinden mezun oldu. (III) Bir süre İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine devam etti. (IV) Yayınevi danışmanlığı ile çeşitli gazete ve dergilerde yazarlık ve yöneticilik yaptı. (V) Mavi adlı edebiyat dergisini çıkardı.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde hem iyelik hem de ad durum eki alan sözcük yoktur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve IV
D) II ve V   E) I, IV ve V

4. Yersin, içersin sofrasından, üç yüz senedir,
I   II
Kuvvetlisin ama kuvvet hak değil.
III

Bakımsızlıklarla göçüp gitmiş bir cihan,
Mevsimler soğumuş, sular azalmış,
IV

Buğday, Selçuklulardan kalan başak değil.
V

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangileri sadece çekim eki almıştır?

- A) I ve II   B) I ve IV   C) II ve III
D) III ve V   E) IV ve V

5. Edebî mektup; sanatçıların, düşünürlerin yazdıkları, sanat
I   II
ve düşünce derinliği taşıyan mektuplardır. Dil ve anlatım
III
yönünden sanatsal değer taşıyan edebî mektuplar, yazıldıkları
IV
dönemin sanat ve düşünce hayatına ışık tutar.
V

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangileri hem yapım hem çekim eki almıştır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) III ve IV   E) I, II ve V

Cevap Anahtarı

1. A   2. C   3. C   4. A   5. E